

8. Сидор М. Фортепіанний дует: Програми для студентів та викладачів вузів. – Львів, ЛДМА ім. М.Лисенка, 2000.
9. Сорокина Е. Фортепианный дуэт. История жанра.: Исследование.– М.: Музыка, 1988.
10. Хольцвейсиг К. Игра в четыре руки // Ребенок за роялем. Педагоги-пианисты социалистических стран о фортепианной методике. – М.: Музыка, 1981.
11. Штейнпресс Б. Музыка XIX века. Популярный очерк. Ч.1.Классицизм и романтизм. – М.: Советский композитор, 1968.

Natalya Yuziuk

TO THE PROBLEM OF THE ROLE OF ENSEMBLE PLAYING AT PIANO LESSONS
IN INTEGRATED MOULDING OF MUSIC TEACHER'S PERSONALITY

The article is devoted both to presenting a brief review of 4-hands piano ensemble originating and developing history and motivating an expedience of wider inculcation of such sort of piano using as necessary interactive technology of future professional activity modelling.

Key words: piano duet, hermeneutical analysis, interactive education, pedagogical technology, «business and role games» training, M.Lysenko, multifunctional dealings.

Зоряна Юзюк

ФОРТЕПІАННІ ТВОРИ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ
У ПЕДАГОГІЧНОМУ РЕПЕРТУАРІ

Стаття присвячена діяльності мистців української діаспори в галузі створення педагогічного фортепіанного репертуару. Твори авторських та упорядкованих збірників, а також збірок фортепіанних обробок українського фольклору розглядаються в аспектах піаністичних завдань, виконавських проблем та педагогічної спрямованості.

Ключові слова: педагогічний репертуар, дидактична спрямованість, український фольклор, цикл п'єс, обробка для фортепіано, збірник, упорядкування.

Починаючи з 90-х років минулого століття, імена багатьох українських композиторів – представників української діаспори – почали повертатись на Батьківщину, в Україні стали виходити друком їхні музичні твори, написані ще як на Україні, так і створені вже впродовж перебування за кордоном. Так український фортепіанний репертуар поповнився значною кількістю високопрофесійних творів.

Як відомо, через несприятливі історичні обставини багато українських митців ХХ століття були змушені покинути рідну землю.

Так, в різний час до США виїхали В.Балей, В.Безкоровайний, Т.Богданська, В.Витвицький, В.Грудин, О.Кошиць, Я.Ласовський, З.Лисько, І.Недільський, Ю.Олійник, П.Печеніга-Углицький, А.Рудницький, Р.Савицький, І.Соневицький та М.Фоменко, до Канади – М.Кравців-Барабаш, З.Лавришин та Ю.Фіяла, до Англії – С.Туркевич, до Франції – М.Кузан та Ф.Якименко, до Австрії – А.Гнатишин та Б.Кудрик, до Голландії – М.Антонович, до Бразилії – І.Вовк.

У доробку багатьох вищезгаданих композиторів присутня музика для фортепіано. Вона представлена як творами віртуозного, концертного плану, так і мініатюрами педагогічного спрямування. Власне окремої уваги заслуговують Р.Савицький, І.Соневицький, В.Безкоровайний, М.Фоменко, С.Туркевич, Т.Богданська та М.Кравців-Барабаш, котрі долучились до створення фортепіанного репертуару суто дидактичного призначення. Так, педагогічні збірки присутні в творчості Р.Савицького [26], І.Соневицького [27] та М.Фоменка [32], цикл творів – у С.Туркевич [31]. Обробки українського фольклору для фортепіано зробили В.Безкоровайний [3] та М.Кравців-Барабаш [10], [14], [15], [16], [35]. Крім того, М.Кравців-Барабаш та Т.Богданська працювали у сфері упорядкування педагогічних збірників для фортепіано [29], [33], [34].

Композиторська, педагогічна, наукова, суспільно-громадська діяльність цих митців висвіт-

люється в окремих статтях у довідниках [12], [17], її також розглядають Н.Кашкадамова [8], Л.Кияновська [9] та Р.Савицький (мол.) [25].

Педагогічному призначенню вищезгаданих збірників також присвячено ряд наукових статей, розділів монографій, передмов до нотних видань Т.Воробкевич [5], [6], І.Громіш [7], У.Молчко [13], О.Німилович [18], І.Новосядлої [19], Р.Савицького (мол.) [24] С.Павлишин [20; 21; 22], Н.Польового [23].

Мета статті – узагальнити діяльність митців української діаспори в галузі створення педагогічного фортепіанного репертуару.

З представників української діаспори у США вагомий внесок у написання педагогічних збірників зробили Р.Савицький, І.Соневицький та М.Фоменко.

В 1977 році Український музичний інститут Америки, відзначаючи своє 25-ліття, опублікував в Нью-Йорку «Український фортепіанний альбом для початківців» [26] Р.Савицького (1907-1960). П'єси, що увійшли до цього збірника, були написані автором у повоєнний час, коли він в 1947-1954 роках перебуваючи на чужині біля м. Берхтесгаден (Німеччина) та у Філадельфії (США), займався педагогічною діяльністю і особисто відчував велику потребу музичної літератури такого типу. До альбому увійшло 12 п'єс: 10 мініатюр у формі періоду, створених на основі колядок та українських народних пісень, і 2-х циклів варіацій на теми надзвичайно популярних в народі пісень «Їхав козак за Дунай» та «Їхав стрілець на війноньку».

Принцип розміщення п'єс (на початку збірника йдуть легкі, а наприкінці – фактурно ускладнені та довші твори), наявність детальних динамічних, артикуляційних, фразувальних, аплікатурних позначень, що можна спостерігати на прикладі коліскової «Ой ходить сон», а також подання повних текстів пісень наприкінці альбому є аналогічним до принципу оформлення збірників фортепіанних творів для дітей І.Соневицького.

Мелодика, гармонія, фактура та загальний характер п'єс відповідають розвитку і технічним можливостям учнів 1-2 класів. Як вважає син композитора Р.Савицький (мол.), «технічні прийоми запропонованих у збірці творів дають можливість засвоїти важливі компоненти гри на початковій стадії навчання – в той період, коли рука юного піаніста щойно починає опановувати клавіатуру» [26, 3], а звернувся композитор до українських народних мелодій «...через те, що вони є сприятливим матеріалом для детального та цікавого пояснення і для прищеплення молоді ейфонії рідної музики» [26, 3]. Завдяки глибокій художній виразності п'єс збірник, без сумніву, користуватиметься увагою серед викладачів та учнів дитячих музичних шкіл.

Стараннями Р.Савицького (мол.) «Український фортепіанний альбом для початківців» був перевиданий в Україні в 1999 році.

На думку музикознавця С.Павлишин, «твори для фортепіано займають у Соневицького головне місце в інструментальному жанрі. При тому він ставить у них конкретну мету – створення українського педагогічного репертуару» [21, 71]. Фортепіанні п'єси для дітей І.Соневицького (нар. 1926), як і мініатюри попереднього збірника, теж були створені на основі українських народних пісень. Твори об'єднані у чотири цикли: «Зима», «Весна», «Літо», «Осінь». Саме під такими або наближеними до них назвами перші три збірки були опубліковані протягом кількох років у різних видавництвах США. Четверта збірка – «Осінь» – вперше побачила світ вже в Україні. Дані цикли було об'єднано та видано у Львові Львівською спілкою композиторів (у 1999 р.) під загальною назвою «Пори року» [27].

В 1951 році у видавництві «Свобода» в Джерсі Сіті з'являється перша збірка – «Зима», до якої увійшло 8 найвідоміших колядок та 2 щедрівки.

Надзвичайно прозора, наближена до хорової, фактура цих мініатюр переважно двоголосна, ніде не повторює двічі той самий виклад. Наприклад, у двох варіантах «Нова радість стала» (мажорному і мінорному) в першому випадку виступає двоголосся, у другому – чотириголосся з характерними підголосковими елементами і широким мелодичним розспівуванням.

Через рік у видавництві «У світ» в Нью-Йорку з'явилася друга збірка з восьми фортепіанних мініатюр композитора «Веснянки-гаївки». Назагал всі мініатюри мають форму періоду (за винятком

«Ой ти, старий діду», в якій автор друге проведення теми (на відміну від першого і третього, що звучать у тональності B-dur) подає в доміантовій тональності (F-dur) з дещо більш складною фактурою, через що створюється враження тричастинності), а також мініатюри «А вже весна», котра написана у формі варіацій.

П'єси збірника розміщено за принципом зростання складності творів: від невеликих, простих за фактурою до більш розгорнутих, багатих на різні типи викладу як, наприклад, варіації «А вже весна», в яких використовується акордово-хоровий, тріольний, фігураційний типи фактури, а також чергування та перекидання рук тощо. Детальні динамічні, артикуляційні, фразові та апплікатурні позначення роблять збірник зручним для використання у навчальному процесі.

Третя збірка дитячих п'єс для фортепіано І.Соневицького «Мініатюри» (її друга назва – «Літо») побачила світ в 1955 році у видавництві «Свобода» в Джерсі Ситі. Вона складається з десяти переважно жартівливих українських народних пісень

Гармонічна мова творів – традиційна, досить прозора. В залежності від потреб втілення літературної першооснови композитор деколи розділяє фактуру на мелодію й акомпанемент («По дорозі жуку», «Чорна кура», «Косарі»). У таких випадках тема переходить в нижній або середній голос.

Для відтворення різних конкретних образів композитор вживає доцільні, оригінальні, іноді дуже економні засоби. Наприклад, стакато у високому регістрі («Баба і курчата»), акцентовані басы, що передають дзьобання птаха («Занадився журавель»), імітація кування зозулі («У лісі на полянці») та інші.

Останньою частиною цілого циклу є невеличкий розділ «Осінь». До четвертої збірки увійшли раніше написані твори «Червона калина» (1969), «Триптих '88» (1988) та новостворені п'єси («Осінь», «Колискова»). В основу трьох окремих п'єс збірки покладено українські народні пісні: жартівливу «Ой, що ж то за шум учинився», відому патріотичну «Ой, у лузі червона калина» та «Ой, пряду, пряду, спатоньки хочу», яка також послужила матеріалом для славнозвісної хорової обробки М.Леонтовича «Пряля».

В збірниках, за винятком останнього, разом з творами надруковані і слова народних пісень, на основі яких вони створені, що значно полегшує дітям розуміння і відтворення образного змісту мініатюр.

Широкий спектр виразових засобів, різноманітність образів, доступних і зрозумілих дітям фортепіанних мініатюр І.Соневицького, котрі входять до всіх чотирьох збірників, дають можливість якнайкраще розвинути різні виконавські прийоми на початковому етапі навчання юних піаністів. Спільними для перших трьох збірників є прозора і скупа фактура та переважаюче двоголосся з елементами підголоскової поліфонії, що відповідає виконавським можливостям учнів 2-3-4 класів. П'єси зі збірки «Осінь», які не належать циклу «Триптих '88», можна залучати до програм учнів 3-5 класів. Якщо виконувати «Триптих '88» цілим циклом, то він відповідає рівню 7 класу, якщо ж окремими творами – тоді їх доцільно пропонувати до вивчення учням 6 класу.

Майже півстоліття фортепіанні твори, що увійшли до збірника «Пори року» І.Соневицького залишалися для нас невідомими і лише після перевидання в 1999 році у Львові стали вагомою складовою педагогічного репертуару дитячих музичних шкіл України.

Фортепіанний репертуар поповнився ще одним збірником – «Моя веселка» [32] М.Фоменка (1894-1961). П'ять легких п'єс для фортепіано на українські теми зі збірника були написані в 1952 році і присвячені Р.Савицькому. Кожна з них має просту тричастинну побудову. Їм притаманні безпосередність і природність розвитку музичного матеріалу (де фольклорні мотиви є поєднані з надзвичайно яскравими піаністичними виразовими засобами, зокрема доречним використанням регістрів інструмента, що дає можливість урізноманітнити фактуру творів), майстерна довершеність форми і зручність піаністичного викладу. Все це робить ці твори вартісним навчальним матеріалом для учнів 5-6 класів ДМШ.

З композиторів української діаспори Англії до створення фортепіанного репертуару для дітей також долучилася С.Туркевич (1898–1977), ім'я якої, як і імена А.Гнатишина, І.Соневицького, Р.Савицького та інших визначних митців, що емігрували на Захід з певних життєвих причин, до не-

давнього часу було майже невідоме широкій громадськості в Україні. І лише з появою монографії доктора мистецтвознавства, професора С.Павлишин «Перша українська композиторка» [22], виданої у Львові в 2004 році, ім'я С.Туркевич повернулося на Батьківщину. «Вона, – як зазначає С.Павлишин у передмові до збірки фортепіанних творів автора, що побачила світ теж у Львові роком пізніше, – завжди прагнула до нового, і, по суті, була першою авангардисткою в українській музиці. Стиль її творчості можна окреслити як раціональний, антиромантичний; постімпресіоністичні і експресіоністичні риси поєднуються у неї з витонченістю фактури і далеким натяком на український ідіом» [30, 3].

Однак у «Циклі п'єс для дітей» [31], над яким композиторка закінчила роботу в повоєнні роки, вона постає перед нами дещо іншою. Музична мова її творів тут більш традиційна і наближена до народних джерел, а тематичний матеріал п'єс лише злегка забарвлюється альтераціями, збагачується підголосками, органними пунктами, характерними гармонічними нашаруваннями. До циклу дитячих фортепіанних п'єс С.Туркевич входять дев'ять мініатюр. Більшість із них мають просту тричастинну форму, «Коліскова» – варіаційну, а «Молитва» – форму періоду.

«Збірка дитячих п'єс Туркевич (присвячена її внучці Романові), хоч існує в досить нечіткому рукописі, заслуговує видання і впровадження у шкільний репертуар» [22, 147], – відгукувалась про цей твір С.Павлишин за рік до виходу їх друком.

Якщо виконувати вибрані мініатюри з «Циклу п'єс для дітей» С.Туркевич, то вони відповідають рівню 3-4 класів, а якщо цілим циклом, тоді варто їх давати до репертуару учнів 5-6 класів.

Окрім написання авторських творів, базованих на українському народному мелосі, українські музиканти також працювали в галузі створення обробок українського фольклору для фортепіано. Власне, велику кількість таких творів можна побачити у доробку українських педагогів-піаністів Америки (В.Безкоровайного (1880-1966)) та Канади (М.Кравців-Барабаш (1917-2002)). Якщо М.Кравців-Барабаш разом з роботою над колядками та щедрівками також опрацювала велику кількість різних пісенних і танцювальних мелодій, то В.Безкоровайний зосередив свою увагу виключно на піснях зимового календарного циклу.

Багато видатних композиторів звертались до жанру обробки колядок та щедрівок для фортепіано. «Коляди у фортепіанному викладі, – пише Т.Воробкевич, – мають давню європейську традицію. Серед органних хоральних прелюдій Й.С.Баха в перекладі для фортепіано Ф.Бузоні є прелюдії різдвяного змісту. У фортепіанній спадщині Ф.Ліста є «Різдвяний альбом...» [3, 4-5].

Серед українських композиторів до жанру обробки колядок та щедрівок зверталися Я.Ярославенко, Д.Січинський, Б.Вахнянин, В.Барвінський.

Варто зазначити, що більшість композиторів діаспори теж вмшували до своїх фортепіанних збірників обробку колядки чи щедрівки. Так, у вже згаданих вище «Українському фортепіанному альбомі для початківців» Р.Савицького можна побачити 4 колядки, у збірнику «Пори року» І.Соневицького композитором вмшено 8 колядок і 2 щедрівки. М.Кравців-Барабаш, творчість для дітей якої буде розглядатись згодом, теж має фортепіанні обробки колядок і щедрівок. Так, у виданні «Моя Україна» М.Кравців-Барабаш зустрічаються 2 щедрівки (I зошит) та 4 колядки (II зошит). Т.Богданська, в одному з упорядкованих нею збірників теж вмшує колядки та щедрівки в обробці В.Барвінського.

У цьому зв'язку привертають увагу композитор В.Безкоровайний та піаністка М.Кравців-Барабаш, котрі, як свого часу В.Барвінський (збірник «Колядки і щедрівки» [1]), теж звернулись до написання фортепіанних збірників, присвячених творам виключно різдвяної тематики.

Збірка колядок у фортепіанному перекладі В.Безкоровайного "При ялинці" [3] налічує 16 мініатюр, кожна з яких має форму періоду.

Як вважає упорядник збірника педагог Т.Воробкевич, «ясність мелодичної лінії колядок, прозорий, делікатний гармонічно-гомофонічний виклад, розуміння природного звучання цієї музики, зручність у піаністичному відношенні є доброю підставою для широкого використання цих мініатюр у педагогічній практиці» [3, 6].

Твори видання відповідають рівню 5-6 класів.

Понад половину століття фортепіанна творчість для дітей В.Безкоровайного залишалась невідомою на Батьківщині. І лише після того, як збірник «Під ялинкою», зредагований Т.Воробкевич, у серії «Український педагогічний репертуар» у 2006 році вийшли друком у Львові, українська музична громадськість дістала можливість познайомитися з нею.

Велику роботу в галузі обробок українського фольклору для фортепіано здійснила представниця української діаспори в Канаді піаністка і педагог М.Кравців-Барабаш. До збірника «Коляди і щедрівки» [10], виданого у Торонто 1975 року, увійшли 35 мініатюр. Збірник умовно поділяється на дві частини: I – твори для одного виконавця (18 коляд та 9 щедрівок), II – твори для фортепіано в 4 руки (7 коляд і 1 щедрівка). До кожного твору I частини додано тексти, з мініатюр II частини текст має лише перший ансамбль «На небі зірка».

Цей збірник є надзвичайно корисним, його варто впроваджувати в педагогічний репертуар учнів 2-3 класів ДМШ.

Також у 1978, 1979, 1982 та 1985 роках у видавництві «Український Музичний Фестиваль» виходять збірки обробок українських народних пісень і танців для фортепіано «Моя Україна» [14], [15], [16], [35] (у чотирьох зошитах) в упорядкуванні М.Кравців-Барабаш. Збірки скомпоновано подібно до аналізованих вище збірників І.Соневицького та Р.Савицького. Але якщо твори збірок останніх представляють рівень складності 1-4 класу музичної школи, то збірки М.Кравців-Барабаш адресовані дітям дошкільного віку, які лише починають займатись музикою, та учням 1-3 класів. В цілому збірки «Моя Україна» долучаються до лінії в українській фортепіанній педагогіці, в свій час започаткованої І.Берковичем («Школа гри на фортепіано» [4]) та продовженої Б.Миличем («Маленькому піаністу» [11]). Вони також перекликаються своєю педагогічною спрямованістю, фольклорною основою творів та оформленням видання зі збірником «Дітям» [2] угорського композитора Б.Бартока

Сама упорядник у назвах перших трьох збірок уточнює, що це «українські пісні для малих дітей». Також перші три зошити мають окрему присвяту: I – «В міжнародному році дитини присвячуємо українським дітям», II – «Присвячую моїм внукам Меланії і Данилові», III – «Присвячую внучці Тамарі».

У чотирьох збірках зібрано 112 легких п'єс. Назагал сюди увійшли українські народні пісні та їх обробки, мелодії українських народних танців та їх обробки, церковні мелодії, обробки авторських мелодій (мелодія Я.Барнича («Трембіта», III зошит), мелодія о.О.Нижанківського («Гуляли, гуляли, гусли розривались», III зошит)) та авторський твір (сл. В.Панченка, муз. А.Філіпенка, «Вишиванка» (III зошит)). Крім дитячих пісень, тут можна зустріти колядки, щедрівки, танці, найбільш відомі ліричні, а також патріотичні пісні (гімн «Ще не вмерла Україна», «Машерують вже повстанці»). Поруч з нотним матеріалом упорядник подає і один куплет кожної пісні з розрахунком на те, що діти разом з грою на фортепіано обов'язково повинні вчитися й співу. Рівень труднощів зростає впродовж кожного зошита. Загальний рівень складності простежується від початкового періоду навчання (короткі одноголосні мелодії) до рівня 2 класу ДМШ (невеликі художні п'єси із завершеною побудовою). Характерним є те, що із зростанням труднощів у творах зменшується довжина наведених текстів, а із переростанням у художні твори (зошити III-IV) тексти перестають додаватись взагалі.

Окремої уваги заслуговує четверта книжка з серії «Моя Україна», котра має окрему назву «Христия грає на фортепіані». Тут рівень творів є складнішим, ніж у попередній збірці, текст додається лише до «Української колісанки». В збірці вміщено твори поліфонічні («Мала інвенція», «Наслідкування»), інструктивні («Етюд I», «Етюд II»), твір великої форми («Варіації»), обробки народних пісень («І снилося», «Стоїть гора високая»). У збірці також можна побачити своєрідні «п'єси-переक्ликання» з творами Й.С.Баха («Сольфеджіо») та Л. ван Бетховеном («Місячна»). Якщо у першому творі повністю збережено фактурний виклад та мелодичний малюнок «Сольфеджіо» Й.С.Баха, але сам твір подано у дещо спрощеному та скороченому вигляді, то друга мініатюра, хоч і наслідує фрагмент I частини сонати ор. 27 №2 (т. зв. «Місячної») Л. ван Бетховена, але з твору Бетховена запозичується лише фактурний виклад фігурацій правої руки, натомість у лівій руці проводиться тема української народної пісні «Ой не світи місяченьку».

Варто зауважити, що пісня «Подільночка» привернула увагу не тільки М.Кравців-Барабаш. Її також залучили до своїх збірників Р.Савицький та І.Соневицький. Надзвичайно цікаво простежити, яку обробку отримала ця пісня у різних композиторів і як ускладнюється її рівень, починаючи від викладу одноголосної мелодії почергово у двох руках (М.Кравців-Барабаш), переходячи до двоголосного викладу (Р.Савицький) з подальшим переростанням до складнішого твору, насиченого елементами підголосковості (І.Соневицький).

Багато композиторів неодноразово звертались і до інших народних пісень. Завдяки цьому, крім «Подільночки», в різних альбомах можна помітити народну пісню «Баба і курчата» (у М.Кравців-Барабаш та Р.Соневицького). Також М.Кравців-Барабаш та Р.Савицький однаково зацікавилися піснями «Іхав козак за Дунай», «Ой ходить сон» та «Стоїть явір над водою».

Варто зауважити, що М.Кравців-Барабаш настільки привабили певні мелодії, що вона (після попереднього залучення їх до збірника «Співаночки для дітей» [28], редактором-упорядником якого теж є вона) їх включила в «Мою Україну» вдруге. Це такі твори: «Боже великий, Боже єдиний», «Вишиванка», «Гуляли, гуляли, гуслі розривались», «Трембіта».

В 90-х роках ХХ ст. перші три збірники «Моя Україна» були перевидані у Львові. Вони мають значну педагогічну та виховну роль, оскільки залучають дітей до багатих джерел української народної творчості.

Окрім написання нових творів та обробок народних пісень для фортепіано, велике значення має і упорядкування збірників педагогічного спрямування.

Так, М.Кравців-Барабаш стала упорядником збірника «Творів українських композиторів для фортепіано» [29], що вийшов друком у видавництві «Український Музичний Фестиваль» в Торонто 1972 року. Збірник сформовано з найвідоміших п'єс таких українських композиторів ХІХ-ХХ ст., як М.Лисенко, С.Людкевич, В.Косенко, В.Барвінський, Л.Ревуцький, А.Кос-Анатольський, М.Сільванський, І.Шамо, Ю.Рожавська та Б.Фільц. Твори, що увійшли до збірника, відповідають рівню 6-10 класів ДМШ.

У цій галузі вагомий внесок зробила знана американська піаністка українського походження Т.Богданська (нар. 1927). Нею була зібрана більшість фортепіанних п'єс як згаданих вище Р.Савицького, І.Соневицького, З.Лиська, так і інших українських композиторів, які часто піаністка використовувала у своїй педагогічній діяльності. Також Т.Богданська здійснила педагогічну редакцію цих творів та видала їх окремим збірником у 1969 році у видавництві ім. З.Лиська в Нью-Йорку. Згодом цей збірник було перевидано у двох частинах, в Україні [33], [34]. Як і вищезгадане видання «Моя веселка» М.Фоменка, збірник, упорядкований Т.Богданською, також присвячений Р.Савицькому. Якщо до першої частини увійшли мініатюри, призначені для виконання учнями 1-5 класів, то у другій частині вміщено складніші твори, які використовуються в педагогічному репертуарі учнів 5-9 класів ДМШ.

У композиційному доробку багатьох митців ХХ століття – представників української діаспори – присутні твори для фортепіано. Серед значної фортепіанної спадщини цих композиторів, окрім творів концертного рівня, велику частину складають збірки педагогічного призначення.

Якщо до збірників Р.Савицького, І.Соневицького, С.Туркевич та М.Фоменка увійшли власні твори (т. зв. «авторські збірники»), то подібні видання В.Безкоровайного та М.Кравців-Барабаш містять авторські обробки українського фольклору. Також вагомий внесок зробили М.Кравців-Барабаш та Т.Богданська, здійснивши упорядкування педагогічних збірників.

Завдяки старанням Т.Воробкевич, Р.Савицького (мол.), О.Смоляка, С.Павлишин та колективу Львівської Національної Спілки композиторів України розглянуті у статті збірники фортепіанних творів Т.Богданської (упорядкування), В.Безкоровайного, Р.Савицького, І.Соневицького, С.Туркевич та М.Фоменка вийшли друком на Україні, чим значно поповнили вітчизняний педагогічний фортепіанний репертуар.

Твори, що увійшли до педагогічних збірок, створених та упорядкованих музикантами української діаспори, є надзвичайно різноманітними за жанровою основою, музичною мовою, піаністичним та художнім завданням, педагогічним рівнем. Частина перевиданих на Україні збірників [26],

[27], [33], [34], а також збірки, видані за кордоном [29], [35] (окрім «Коляди і щедрівки» [10], укладені М.Барабаш) подані у двомовному варіанті – українською та англійською мовами. Текст решти перевиданих на Україні збірок [3], [14], [15], [16], [30], [32] подано лише мовою українською. Але спільними рисами більшості згаданих видань є програмність творів, переважаюче базування мініатюр на фольклорній основі, певна подібність в оформленні збірників та наявність присвят.

Педагогічні твори митців української діаспори варто більше досліджувати, впроваджувати у навчальний процес, а також виносити на концертну естраду та популяризувати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барвінський В. Колядки і щедрівки: Для фортепіано зі словесним текстом. – Тернопіль: Збруч, 1997.
2. Барток Б. Детям: Маленькие пьесы для начинающих пианистов (без октав) с использованием венгерских и словацких детских и народных песен /Вступ. статья Н.Копчевского; Перевод текстов песен Дм.Седых. – М.: Музыка, 1970.
3. Безкоровайний В. При ялинці: Збірка колядок для фортепіано. – Львів: ЛДМА ім. М.Лисенка, 2006.
4. Беркович І. Школа гри на фортепіано. Друге видання. – К.: Дер. вид. обр. мист. і муз. літ. УРСР, 1962.
5. Воробкевич Т. Передмова // Безкоровайний В. При ялинці: Збірка колядок для фортепіано. – Львів: ЛДМА ім. М.Лисенка, 2006. – С.3-6.
6. Воробкевич Т. Передмова // Фоменко М. Моя веселка: П'ять легких п'єс для фортепіано на українські теми. – Львів: ЛДМА ім. М.Лисенка, 2006. – С. 3-4.
7. Громіш І. Фортепіанний збірник Романа Савицького для початківців: його виховна і педагогічна спрямованість. //Українські композитори – дітям. Матеріали міжвузівської студентської науково-практичної конференції /Редактори-упорядники С.Дацюк, С.Процик, І.Фрайт, О.Яцків – Дрогобич: Вимір, 2004. – С. 68-72.
8. Кашкадамова Н. Передмова редактора // Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки. – Пустомити: Пустомитівська районна друкарня, 1994. – С. 3-4.
9. Кияновська Л. Митці української діаспори // Кияновська Л. Українська музична культура: Навчальний посібник. – Київ: ДМЦНЗКМ, 2002. – С. 120-122.
10. Коляди і щедрівки: Для фортепіану. /Уклад. М.Барабаш. – Торонто: Український Музичний Фестиваль, 1975.
11. Милич Б. Маленькому піаністу: Посібник для дошкільників. Видання четверте. – К.: Муз. Україна, 1984.
12. Мистецтво України: Біографічний довідник /Упорядники А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За редакцією А.В.Кудрицького. – К.: Укр. енцикл., 1997.
13. Молчко У. Марта Кравців-Барабаш та її фортепіанний альбом «Моя Україна» // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. – №3 (15). – Тернопіль-Київ, 2005. – С. 40-47.
14. Моя Україна. Українські пісні для малих дітей. Книжка I /Обробка для фортепіано М.Кравців-Барабаш. – Львів: Вільна Україна, [б.р.].
15. Моя Україна. Українські пісні для малих дітей. Книжка II. /Обробка для фортепіано М.Кравців-Барабаш. – Львів: Вільна Україна, [б.р.].
16. Моя Україна. Українські пісні для малих дітей. Книжка III. /Обробка для фортепіано М.Кравців-Барабаш. – Львів: Вільна Україна, [б.р.].
17. Муха А. Композитори України та української діаспори: Довідник. – К.: Муз. Україна, 2004.
18. Німилевич О. Фортепіанні цикли Ігоря Соневіцького та їх роль у збагаченні навчально-педагогічного репертуару вищої та середньої школи // Етнос. Культура. Нація. Випуск IV. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дрогобич: Коло, 2004. – С. 136-144.

19. Новосядла І. Фортепіанні твори для дітей Василя Безкоровайного. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. – №1 (18). – Тернопіль-Київ, 2007. – С. 3-10.
20. Павлишин С. Від упорядника // Туркевич С. Фортепіанні твори /Упорядник С.Павлишин. – Львів: ЛНСКУ, 2005. – С. 3-6.
21. Павлишин С. Ігор Соневицький. – Львів: Бак, 2005.
22. Павлишин С. Перша українська композиторка Стефанія Туркевич-Лісовська-Лукачович. – Львів: Бак, 2004.
23. Польовий Н. Народнопісенна основа циклу «Пори року» Ігоря Соневицького // Українські композитори – дітям. Матеріали міжвузівської студентської науково-практичної конференції. /Редактори-упорядники С.Дацюк, С.Процик, І.Фрайт, О.Яцків – Дрогобич: Вимір, 2004. – С. 73-75.
24. Савицький Р. (мол.). Вступне слово // Савицький Р. Український фортепіанний альбом для початківців. – Тернопіль: Астон, 1999. – С. 3.
25. Савицький Р. (мол.). Композиторська спадщина Романа Савицького на початку ХХІ століття // Записки Наукового товариства імені Шевченка. Том ССXLVII: Праці Музикознавчої комісії. – Львів: НТШ, 2004. – С. 426-434.
26. Савицький Р. Український фортепіанний альбом для початківців. – Тернопіль: Астон, 1999. – 20 с.
27. Соневицький І. Пори року. – Львів: ЛСКУ, 1999.
28. Співаночки для дітей /Редактор-упорядник М.Кравців-Барабаш. – Торонто: Український Музичний Фестиваль, 1973.
29. Твори українських композиторів для фортепіано. Том II /Редактор-упорядник М.Кравців-Барабаш. – Торонто: Український Музичний Фестиваль, 1972.
30. Туркевич С. Фортепіанні твори /Упорядник С.Павлишин. – Львів: ЛНСКУ, 2005.
31. Туркевич С. Цикл п'єс для дітей // Туркевич С. Фортепіанні твори /Упорядник С.Павлишин. – Львів: ЛНСКУ, 2005. – С. 97-112.
32. Фоменко М. Моя веселка: П'ять легких п'єс для фортепіано на українські теми. – Львів: ЛДМА ім. М.Лисенка, 2006.
33. Фортепіанні твори українських композиторів для молоді /Зібрала Т.Богданська. – Частина перша. – Тернопіль: Астон, 2000.
34. Фортепіанні твори українських композиторів для молоді /Зібрала Т.Богданська. – Частина друга. – Тернопіль: Астон, 2000.
35. Христя грає на фортепіані: Моя Україна. Книжка IV /Опрацювала М.Кравців-Барабаш. – Торонто: Український Музичний Фестиваль, 1985.

Zoryana Yuzyuk
PIECES FOR PIANO OF ABROAD UKRAINIAN COMPOSERS
IN THE PEDAGOGICAL REPERTOIRE

The article enlightens work of abroad Ukrainian musicians in the field of creating a pedagogical piano repertoire. Pieces from author's and edited piano collections as well as collections with piano arrangements of Ukrainian folklore are analysed in aspects of their pianistic tasks, interpretational problems and pedagogical purposes.

Key words: pedagogical repertoire, pedagogical purpose, Ukrainian folklore, cycle of pieces, piano transcription, piano collection, edition.